הלכות מאכלי עובדי כוכבים

ילקוט יוסף

מתוך ילקוט יוסף, מאת הרב יצחק יוסף.
הטקסט נלקח מאתר «ילקוט יוסף חינם – האתר להפצת יהדות» (yalkut.info).
זכויות היוצרים על הטקסט שמורות לבעליהן. הקובץ נועד ללימוד בלבד ואינו למכירה.
geulaquiz.com

סימן קיב – מהלכות פת עכו״ם

א אסרו חכמים לאכול פת של נכרים, גזרה משום חתנות. ויש מקומות שמקילין לקחת פת מנחתום [מאפייה ציבורית] במקום שאין פת ישראל. והוא כשאין חשש תערובת איסור או שומן בפת. ויש שהקילו בזה אפילו שיש באותה עיר פת ישראל, אלא שאין פת ישראל מספיקה לכל בני העיר. אבל פת של בעל הבית אין מי שמורה להקל, שעיקר הגזרה משום חתנות, ואם יאכל פת בעלי בתים יבא לסעוד אצלם. [ש״ע סי׳ קיב. יחוה דעת ח״ה סי׳ רלז].

ב פת פלטר של גוי מותרת לישראל לעולם, ואפילו אם קנאה גוי בעל הבית מותרת לישראל, ואפילו אם הפלטר גוי זימן ישראל לביתו, ונתן לפניו מן הפת שעשה למכור בשוק, מותר לאכול ממנו. ונהגו להקל בזה גם אם הגוי לוקח מים מבורות שמצוי בהם תולעים, דשמא לא היו תולעים, ושמא לא פירשו, ושמא נימוחו. [יביע אומר חלק י׳ דף שסט טור ב]. ואם הפלטר אפה פת בביתו לצורך בני ביתו, אסור לאכול ממנו, דהוה ליה פת בעל הבית. [הליכות עולם חלק ז׳ עמוד פח. יביע אומר ח״א סי׳ ה׳ אות טז].

ג פת בעל הבית גוי אסור לישראל לעולם. ואפילו אם חזר הישראל ואפאו שנית, או שבישלו, לא פקע איסורו, ונשאר באיסורו לישראל. [הליכות עולם חלק ז׳ עמוד פט. ופת בעל הבית שבישלו הישראל במרק חם, אם מותר לאכלו, ראה ביביע אומר ח״ו חאו״ח סימן לט אות א].

ד ומכל מקום בשעת הדחק במקום שאין פת פלטר מצוי כלל, מותר לאכול מפת בעל הבית, וכן מותר לקנות פת של בעל הבית גוי לצורך סעודות השבת. [הליכות עולם ח״ז עמ׳ צ].

ה פת בעל הבית גוי שאסורה לישראל, אין חילוק בזה בין גוי נוצרי שעובד עבודה זרה, לגוי ישמעאלי שאינו עובד עבודה זרה, שהרי כל הטעם משום חתנות, וזה שייך גם לגבי ישמעאלים שאינם עובדים עבודה זרה. ושלא כמי שרצה לחלק בזה.

ו ישראל שהתארח בבית של ערבי, והם אופים לו פת לכבודו, ישליך קיסם בתנור, ויכשיר את כל הפת שבתנור, כי אין הדבר אלא משום היכר לדעת שהפת שלהם אסורה. [הליכות עולם חלק ז׳ ח״ז עמוד פז].

ז יש מי שכתב שאם הולכים לבקר בבית הערבי, ומגישים לפני האורח פת שאופים בביתם אדעתא דאורחים, מותר לאכול מפת זו. [זבחי צדק]. אולם לדינא אין להקל בדבר, ויש להתרחק מזה שהוא פת בעל הבית האסורה. [יביע אומר חלק י׳ דף שסט טור א].

ח ישראל המחלל שבת בפרהסיא, אף על פי שדינו כעכו״ם, וכמו שכתב הרמב״ם (בסוף הלכות שבת), פתו מותרת, כיון שאין בו איסור חתנות, שאם בתו שומרת תורה ומצות ויש בה יראת שמים, מותרת להנשא לבר ישראל, הילכך פת שאפאה לעצמו, או עוגה שאפאה לעצמו, מותרת לכל ישראל. [הליכות עולם חלק ז׳ עמוד צא].

ט פת של ישראל שאפאה גוי, אסורה כדין פת של בעל הבית גוי, אלא אם כן השליך הישראל קיסם לתוך התנור בשעת אפיית הפת. והפת שנאסרה כאמור אסור למוכרה לגוי, גזירה שמא ימכרנה לישראל, אלא יחתוך אותה לפרוסות וימכרנה לגוי, שאין ישראל קונים פרוסות פת מגוי. ואין שום מכשול בדבר. [הליכות עולם חלק ז׳ עמוד צו].

י כשאין פת ישראל מצויה, וקנה פת פלטר של גוי, ואחר כך הביאו לו פת של ישראל, מה שקנה מותר לו לאכול. [יביע אומר חלק ו׳ סימן ד׳ אות א].

סימן קיג – הלכות בישולי גויים

א תבשיל שבישלו גוי, אסרוהו חז״ל משום חתנות, וגם משום שלא ירגיל הישראל עצמו לאכול מבישוליהם, ויאכילוהו דברים טמאים. ואפילו אם הגוי בישל התבשיל בביתו של ישראל, ויודע הוא שהכל כשר מצד הדין, לא חילקו חכמים בדבר ואסרוהו משום בישולי עכו״ם. וזהו דוקא בשני תנאים, שהוא דבר שלא היה נאכל כמות שהוא חי, וגם שהוא עולה על שלחן מלכים, אבל דבר שנאכל כמות שהוא חי, אין בו איסור משום בישולי גויים, וכן אם אין התבשיל ראוי לעלות על שלחן מלכים, אין בו איסור משום בישולי גויים, ומותר לאוכלו. [הליכות עולם ח״ז עמוד צז. ודבר מבושל העולה על שלחן מלכים לקינוח סעודה, אם יש בזה דין בישולי גויים, ראה ביחוה דעת ח״ד סי׳ מב עמ׳ ריט. ושם עמ׳ רכד אם יש דין בישולי גויים בקליות אגוזים ושקדים].

ב דבר שאינו נאכל כמות שהוא חי, וגם עולה על שלחן מלכים או אנשים חשובים, שמאכל זה ראוי ליתנו לפניהם, כגון אורז, בשר, או קורקבן ובני מעיים, אם הגוי בישלם, דהיינו שהניח הקדרה על האש, אסורים משום בישולי גויים. [והאשכנזים מקילין בזה על ידי הדלקת האש בידי ישראל]. אבל דבר הנאכל כמות שהוא חי, כגון ירקות או פירות, או גבינה, וכדומה, אין בו משום בישולי גויים. [עיין בשלחן ערוך סי׳ קיג, ובאחרונים, ובכה״ח שם].

ג דבר שבעיר אחת עולה על שלחן מלכים, ובעיר אחרת אינו עולה על שלחן מלכים, הולכים אחר מנהג המקום, במקום שעולה על שלחן מלכים יש בו איסור משום בישולי גויים, ובמקום שאינו עולה על שלחן מלכים, אין בו משום בישולי גוים. [הליכות עולם ח״ז עמוד,,,].

ד אם הסיק ישראל את האש, והגוי נתן עליו את קדרת התבשיל, אף על פי כן אסור משום בישולי גוים, שאין ההיסק שעל ידי ישראל מועיל אלא לגבי הפת, ולא לגבי בישול. שכן דעת מרן השלחן ערוך שקבלנו הוראותיו. [יביע אומר ח״ה חיו״ד סי׳ י׳ אות ז]. ומסעדות ובתי מלון שהסקת האש נעשית על ידי ישראל שהוא המשגיח על הכשרות, והטבח הנותן את הקדרה על האש ומבשל את התבשילים הוא גוי שכיר אצל הישראל, הספרדים צריכים להדר בזה לכתחלה, שהמשגיח יתן את הקדרה על האש, אך מי שמיקל במקומות ציבוריים באופן הנז׳, ובפרט אותם הבאים מחוץ לארץ להתארח בבתי מלון בארץ ישראל, יש להם על מי שיסמוך, מכמה ספיקות, שמא הלכה כהסוברים שדי בכך שהישראל מדליק את האש, ואפילו אם תאמר כהסוברים שהישראל צריך להניח את הקדרה על האש, שמא הלכה כהסוברים שאין איסור בישולי גויים אלא בבית הגוי, אבל אם הגוי בא אצלינו ובישל אין איסור בישולי גויים. ואף אם תמצא לומר שגם בזה יש איסור בישולי גויים, שמא פועל גוי שהוא שכיר של הישראל ידו כבעל הבית, ואין בזה משום בישולי גויים, ושמא כל שאופה לרבים ולא לצורך אדם מסויים אין בו איסור בישולי גויים. ואמנם לכתחלה יזהרו שאם כיבו את האש, שהישראל יחזור וידליק. ומכל מקום כל רבנות הנותנת הכשר צריכה להקפיד לכתחלה שהישראל יתן הקדרה על האש, מאחר ובין האורחים האוכלים שם יש מבני עדות המזרח הפוסקים כדעת מרן השלחן ערוך המצריך שהישראל יתן הקדרה על אש. [שו״ת יחוה דעת ח״ה סי׳ נד. יביע אומר ח״ט חלק יורה דעה סימן ו׳ עמוד רעו. הליכות עולם ח״ז עמוד קיז].

ה ישראל שהדליק האש והגוי הניח הקדרה על גבי האש ובישל מאכל שיש בו דין בישולי גויים, אף על פי שלדעת מרן המאכל נאסר מדין בישולי גויים, מכל מקום אפשר להקל ליתן מאכל זה לקטנים. [ילקו״י דיני חינוך קטן עמוד רעב]

ו גוי שבישל בבית ישראל, או במסעדה של ישראל, אף על פי שיש בזה דין בישולי גויים והתבשיל אסור באכילה, מכל מקום אפשר להקל ליתן בידים לקטן לאכול מתבשיל זה. [ילקוט יוסף דיני חינוך קטן עמוד רעג]

ז סופגניות מעיסה שבלילתה עבה, שמטגנים אותם בשמן על מחבת, ונמכרים במסעדות ובתי הארחה של יהודים עם הכשר כדת, והדלקת האש נעשית על ידי ישראל, והנכרי שהוא שכיר אצלינו נותן הבצק על האש לטגנו, יש להתירם באכילה, מכח כמה ספקות וספקי ספיקות להתיר בדין בישולי גויים דרבנן. אך צריך ליזהר שישראל ידליק את האש. ובכל זאת הרוצה להחמיר על עצמו, תבוא עליו ברכה. [יחוה דעת ח״ה סי׳ נג. יביע אומר ח״ט חיו״ד סי׳ ז׳ עמ׳ רעח. ובח״י חיו״ד סי׳ ז׳. ובהערות לרב פעלים ח״ג חיו״ד דף שנז אות ז׳. הליכו״ע ח״ז עמ׳ קו]

ח זלאביה (שנקראת בלשון ערבית זינגולא, והיא מין סופגניות שבלילתן רכה, ומטוגנת בדבש), אם נעשית במסעדה של ישראל, אפילו טיגנה גוי, מותרת, ואין בה משום בישולי גוים. [יחוה דעת ח״ה סי׳ נג עמוד רמא. הליכות עולם ח״ז עמוד קיב. יביע אומר ח״י דף שנז טור א].

ט בורקס הממולאים בתפוחי אדמה המיובאים מחוץ לארץ, ודרך עשיית שבבי התפוחי אדמה הם על ידי בישול גמור, אלא שלאחר מכן מייבשים אותם מאד ונעשים שבבים, והשבבים אינם ראויים לאכילה כלל אלא רק על ידי הבישול השני, והבישול מחדש נעשה על ידי ישראל, אין בזה משום בישולי גויים. [יחוה דעת ח״ה סי׳ נג עמ׳ רמא. יבי״א ח״י חיו״ד סי׳ ז׳]

י מותר לשתות קפה שנתבשל על ידי גויים, ואין בו משום בישולי גוים. וכן פשט המנהג בכל תפוצות ישראל. ומנהג נכון הוא על פי הדין. ומכל מקום המחמיר על עצמו תבוא עליו ברכה. אולם יש לאסור שלא לשתות קפה במסיבות הגויים בבתי הקפה שלהם, משום קירוב דעת וחשש חתנות. אך המתארח בבית גוי ומכבדו בכוס קפה, רשאי לשתות הקפה. וכל זה באופן שמייחדים כלי להרתחת המים בלבד. [יחוה דעת ח״ד סימן מב, עמוד ריז. הליכות עולם ח״ז עמוד קיב. ושם עמוד קמ דבמסיבות של גויים יש לאסור. ולא רק חומרא וחסידות]. ונהגו להקל בזה גם כשהמים הם מבורות שמצוי בהם תולעים, דשמא לא היו תולעים, ושמא התולעים שהיו לא פירשו, ושמא נימוחו. [יביע אומר חלק י׳ חיו״ד דף שסט טור ב].

יא הנוסעים במטוס של חברה לא יהודית, שיש לחוש שהשתמשו בכוסות של הקפה בחלב של עכו״ם, ישתו הקפה בכלי זכוכית. ובשעת הדחק אפשר להקל גם בכוסות של פורצליין. [יחוה דעת והליכות עולם שם].

יב דגים קטנים של הסרדינים, שיש בהם סנפיר וקשקשת, מותרים באכילה, ואין לחוש בהם לאיסור בישולי גוים, מפני שאינם עולים על שלחן מלכים. וגם השמן שלהם אין לחוש בו לתערובת שמן טמא, דאומן לא מרע אומנותיה. [שו״ת יביע אומר חלק ה׳ חיו״ד סימן ט]

יג קופסאות שימורים הנעשים בקיבוצים חילוניים, על ידי השגחה של רבנות מוסמכת, יש להכשירם, ואין לחוש בזה משום בישולי גויים. ומהיות טוב על המשגיח להפעיל את החשמל שמבשל את השימורים הללו. [יביע אומר חלק ה׳ סימן י׳]

יד ערמונים (קסטניאס), דרך לאוכלם גם כשהם חיים, ולכן אם צלאם או בישלם גוי, אין בהם איסור משום בישולי גוים, ומותר לאוכלם. [הליכות עולם חלק ז׳ עמוד קא].

טו אפונים [חומוס] קלויים על ידי גוי, וכן קליות של עכו״ם, מותרים, ואין בהם משום בישולי גויים, שאין אדם מזמין את חבירו על קליות קלויים. וכתב מרן, שכן מנהג העולם לאכול אפונים קלויים, אשר קלו אותם עכו״ם, ולא פקפק אדם עליהם מעולם. וכן עיקר. ואף שדעת האר״י ז״ל לאסור קליות של עכו״ם, העיקר לדינא כדעת הרמב״ם והשלחן ערוך שמקילין בזה, כדברי הגמרא בע״ז. אולם אפונים או פולים מבושלים על ידי גויים, אסורים משום בישולי גויים, דכיון שנעשו על ידי בישול, מסתמא עולים על שלחן מלכים או שרים ואסורים. והיינו אפונים ופולים יבשים, אבל לחים אין בהם משום בישולי גויים. ואמנם אפונים שבקופסאות שימורים יש מקום להקל, אחר שעושים אותו למכירה לכל. [יביע אומר חלק י׳ חיו״ד סימן ח. הליכות עולם חלק ז׳ עמוד קב].

טז קטניות של פולים, וכיוצא בהם, שקלויים על ידי גוים, אין בהם איסור משום בישולי גוים, מפני שאינם עולים על שלחן מלכים, ואין אדם מזמין את חבירו על קליות. אבל אפונים מבושלים וכן פולים מבושלים, שנתבשלו על ידי גויים, אסורים משום בישולי גוים. [הליכות עולם חלק ז׳ עמוד קו. יחוה דעת ח״ד עמוד רכד].

יז חטים שלוקים על ידי גוים בשיעור כחצי בישול, ומייבשים אותם, (ונקראים בורגול), וחוזרים הישראלים ומבשלים אותם בישול גמור בביתם, מותר לקנותם מן הגוים כדי לבשלם ולאוכלם, שבישול הגוים אינו נחשב לכלום, הואיל ונתייבשו, ושוב לא היו ראויים לאכילה, אלא על ידי בישול גמור שנעשה אחר כך על ידי ישראל. [הליכו״ע ז׳ עמו׳ קיג].

יח קונדיטוריות שאופים בכמויות גדולות עוגות עם ביצים, ועל ידי מכונה נפרדים החלמונים מן החלבונים, וממלאים מהם כלים גדולים ללישת העוגות ולאפייתם, ונשארים כך לילות שלמים, יש שכתבו להקל בזה, שלא אסרו ביצה שעבר עליה הלילה אלא בביצה מבושלת, אבל באותה הראויה לגמיעה לא אסרו. ויש אומרים שאין רוח רעה זו [דביצה גלויה שעבר עליה הלילה] מצויה בזמנינו, ובפרט אם נתנו הביצים בכלי בתוך מקרר, דהוי כלי בתוך כלי, והוי כמכוסה, ויש לצרף עוד כשהוא נעשה לצורך מצות עונג שבת, ושומר מצוה לא ידע דבר רע. ויש חולקים בכל זה, ולמעשה קשה לסמוך על הסברות הנ״ל להקל בזה, דחמירא סכנתא מאיסורא, ולכן טוב להחמיר היכא דאפשר לערב סוכר הרבה עם החלמונים של הביצים, כשהם מיועדים לעוגות. [יביע אומר חלק י׳ חיו״ד סימן ט].

יט מה שנהגו כיום לעשות מיונז לאכילה מחלבוני ביצים, ויש שם תערובת גדולה של שמן וחומץ וסוכר וקצת מלח, אין לחוש בזה משום ביצה קלופה שעבר עליה הלילה, מאחר שהוא על ידי תערובת. [שו״ת יביע אומר חלק י׳ חיו״ד סימן ט].

כ תבשיל שבישלו גוי בשבת בשביל חולה שאין בו סכנה, לא גזרו בו חז״ל לחולה משום בישולי גוים, כיון שאי אפשר לבשל בשבת לחולה שאין בו סכנה על ידי ישראל. ואם נשאר מהתבשיל למוצאי שבת, אם התבשיל נעשה על ידי גוי בביתו של ישראל, מותר אפילו לאדם בריא לאכול ממנו במוצאי שבת, אבל אם נתבשל בביתו של הגוי, אסור לאכול ממנו במוצאי שבת, ואפילו החולה עצמו אסור לו לאכול ממנו במוצאי שבת, כיון שאפשר לבשל לו כל צרכו על ידי ישראל. [הליכות עולם ח״ז עמוד קג].

כא כלים של ישראל שבישל בהם גוי תבשיל לעצמו, צריכים הכשר על ידי הגעלה, כיון שנבלע בהם טעם התבשיל האסור לישראל משום בישולי גוים. ואם הם כלי חרס שאין להם תקנה בהגעלה בשאר איסורים, מכל מקום באיסור בישולי גוים שאין לו עיקר מן התורה, מותרים הכלים על ידי הגעלה ג׳ פעמים. ואם הגוי בישל תבשיל לחולה שאין בו סכנה בשבת, אין הכלים צריכים הכשר כלל. וכל שכן אם הדבר נעשה בביתו של ישראל, או בבית חולים יהודי, שאין הכלים צריכים הכשר כלל. [לוית חן סי׳ שיח. הליכות עולם ח״ז עמ׳ קג].

כב כרוב ולפת הכבושים במי מלח, וכן מלפפונים הכבושים במי מלח, מותר לקנותם מן הגוים, ולאוכלם, שאף על פי שבכל האיסורים קיימא לן מליח הרי הוא כרותח, וכבוש הרי הוא כמבושל, מכל מקום בדין בישולי גוים שכל עיקרו אינו אלא מדרבנן, לא אסרו אלא בבישול שעל ידי האש. ואף על פי שיש לחוש שמא כבשו אותם בכליהם האסורים, סתם כלים שלהם אינם בני יומן, והוי נותן טעם לפגם, ומותר. [הליכות עולם ח״ז עמוד קכב].

כג סוכר הנעשה על ידי גוים מן הלפת האדום, אף על פי שהלפת אינו נאכל חי, הסוכר מותר, מפני שעיקר בישולו נעשה על ידי קיטור, ובזה אין איסור בישולי גוים. [שם עמ׳ קלא].

כד גוי שבישל מאכל, ואי אפשר לאכלו, והישראל בישלו שנית והכשירו לאכילה, אין בדבר משום בישולי גויים. וכן אם ישראל בישל עד שיעור כמאכל בן דרוסאי, שנאכל על ידי הדחק, והגוי חזר ובישל וגמר בישולו, אין בזה משום בישולי גויים. [יביע אומר חלק ב׳ חיו״ד סימן ז׳ אות ו. ושיעור כמאכל בן דרוסאי ראה בילקוט יוסף שבת כרך ג׳ ריש סימן שיח].

כה גבינות של גויים אסורות מגזירת חז״ל, וראה לעיל סימן פא בדיני חלב עכו״ם.

סימן קטז – הלכות שמירת הנפש

א אין לתת אוכלים ומשקים תחת המטה שישנים עליה, ובדיעבד אוכלים ומשקים שהיו תחת המטה וישנו עליה, רבו המתירים על האוסרים, וכל שכן אם היתה הקרקע שתחת המטה מרוצפת באבנים או בקורות ובעצים, שיש להתיר בדיעבד, ואפילו בהפסד מועט. ואפילו בקרקע עולם שאינה מרוצפת, אם יש הפסד מרובה בדבר יש להתיר בדיעבד. וכל שכן אם הונחו תחת מטת גוי, או מטת תינוק, מותרים. [יביע אומר חלק ט׳ חאו״ח סימן צה אות יג. וחלק י׳ סימן יא עמוד ריט, ועמוד שלז טור א׳. הליכות עולם חלק ז׳ עמוד רט. ואף שביביע אומר חלק א׳ חלק יורה דעה סימן י׳ אות ז׳ כתב שאין להתיר על סמך קרקע מרוצפת אלא בצירוף מטת תינוק, או גוי, או ישן ביום, ובסימן ט׳ סוף אות כג, ובס״ס י׳ כתב להתיר כשלא ישנו על המטה שתין נשמי, מ״מ בהליכות עולם הנ״ל וביביע אומר חלק ט-י היקל בדבר יותר, וסמך על ההיתר של קרקע מרוצפת, וכמבואר כאן].

ב הישן בבגדיו והיו בכיסי בגדיו דברי מאכל, אין בזה חשש של אוכלים שתחת המטה. [יביע אומר חלק י׳ דף שלז טור א. והיינו גם לסברת הגרי״ח, וכן העיד גדול אחד שבא מעשה לידו של הגרי״ח באחד שהיה לו קוביות סוכר בכיסו וישן עמהם, והתירם].

ג אם הניח דבר מאכל בין הכר לכסת, יש להקל לאוכלו. [שם].

ד מותר להניח לכתחלה אוכלים ומשקים בתא המטען של המטוס, [או בתא המטען של אוטובוסים], אף שישנים במושבי המטוס מעל המטען. [ילקו״י הלכו׳ השכמת הבוקר עמוד שעח].

ה קנקן יין צרור וחתום שהונח תחת המטה, יש מי שכתב לאוסרו אף בדיעבד, משום רוח רעה, ולדינא יש מקום להקל על פי דברי הגאון רבי דוד פארדו בספר מזמור לדוד, שאם הונח תחת המטה על גבי קרקע מרוצפת אין לחוש לרוח רעה, וכיום כל הבתים שלנו מרוצפים ברצפה. [יביע אומר חלק י׳ דף שלז טור א].

ו שולחן שסועדים עליו טוב שלא לתת תחתיו בשעת הסעודה אוכלים ומשקים. אך בדיעבד אין לחוש כלל, אפילו אם האוכלים היו שם בעת שסעד, שכל זה לזהירות בעלמא לכתחלה. [הליכות עולם חלק ז׳ עמוד ריז. יביע אומר חלק י׳ דף שלו סוף טור ב׳].

ז נכון להזהר שלא להניח שום קלוף ובצל קלוף וביצה קלופה, באופן שיעבור עליהם לילה, מפני שרוח רעה שורה עליהם, זולת אם עירב את השום והבצל הקלופים עם מאכלים אחרים, כגון סאלאט, או מעשה קדרה וטיגון, שעל ידי תערובת אין לחוש. ומכל מקום בדיעבד אין לאסור אותם אפילו בלי תערובת. [הליכות עולם חלק ז׳ עמוד ריד].

ח שום פרסי שנאכל כשהוא כבוש בחומץ, ושוהה ימים רבים כשהוא קלוף, יש להתיר, שיש לומר שלא על שום גדול כזה הזהירו חכמים. [הליכות עולם חלק ז׳ עמוד ריד].

ט שימורי בצלים המונחים בקופסאות שימורים סגורים, יש להקל אף שעבר עליו הלילה. [יביע אומר חלק ב׳ חיו״ד סימן ז׳ אות ז-ט. שאין ראויים לאכילה אחר שמייבשים אותם. ונראה דבבצלים כבושים במים אין להקל רק בדיעבד, כמבואר שם, אחר שראויים לאכילה. וצ״ע].

י אין איסור לאכול ממאכל שאכל ממנו חתול או עכבר, אלא שיש לחוש שמביא לידי שכחה. ולכן טוב ליתן המאכל לנשים אחר שאינן חייבות בלימוד תורה. וכן אין להרבות באכילת זיתים, ויש מי שכתב שבזיתים כבושים אין לחוש. [יבי״א חלק ב׳ סימן ח. ירחון קול תורה סיון תשס״ג עמ׳ כה. הליכות עולם חלק ז׳ עמוד ריז]

יא אין צריך להחמיר שלא להשתמש בנעלים של מת, או שאר בגדיו. אולם נעלים שהיו על המת בשעת פטירתו, יש להחמיר שלא להשתמש בהם. [שו״ת יביע אומר חלק ג׳ סימן ח]

יב אסור מן התורה לקצוץ ולהשחית אילן מאכל שנושא פירות, וגם סכנה יש בדבר. ומכל מקום מותר לקצוץ ענפים של עצי פרי, כדי לסכך בהם סוכה. ואין בזה איסור בל תשחית, ואם אפשר שיעשה כן על ידי גוי שהוא יקצוץ את הענפים, עדיף טפי. ובודאי שאם יש לו אילנות סרק, עדיף לקצוץ מהם. ואילנות ועצים השייכים לרשות ממשלתית או רשות עירונית, שמקפידים על כך, אסור לכרות מהם ענפים לסכך בהם סוכה, שהיא מצוה הבאה בעבירה, וגם בדיעבד אסור לברך על ישיבה בסוכה כזאת. [הליכו״ע ח״ז עמו׳ קצט].

יג יש להתיר עקירת עצי פרי לצורך הרחבת הדירה לשם דיור. וטוב לשכור גוי לעקירתם. [ילקוט יוסף על הלכות ערלה פרק ד׳ הערה א׳. הליכות עולם חלק ז׳ עמוד קצט]

יד יש להתיר לבן ישיבה לשאת כהנת. אבל אין להשיא בתו לחילוני, הן כהן והן ישראל. [יביע אומר ח״ג חאהע״ז סי׳ ז סק״ג]

טו ראוי ונכון להפריש קטנים אף שעדיין לא הגיעו לחינוך, מאכילת דברים האסורים, או דברים שכשרותם מפוקפקת, שמלבד חובת החינוך, הרי המאכלות האסורות מזיקים לנפש האדם, ולהאכילו בידים אסור אפילו דברים שאסורים מדרבנן, וכן אסור להרגילו בחילול שבת ומועד אפילו בדברים שהם משום שבות. [ילקוט יוסף דיני חינוך קטן עמוד רעד. ראה שלחן ערוך אורח חיים סימן שמג]

טז כשיש ילדים קטנים בבית, צריכים לעשות סורגים על החלונות, גם אם החלונות גבוהים מן הארץ עשרה טפחים, וכן במעקה של מרפסת צריכים לעשות מעקה גבוה יותר מעשרה טפחים, באופן שהילדים לא יבואו לידי סכנה ח״ו. [אוצר דינים לאשה ולבת עמוד תשפג].

יז וכן כל דבר שיכול לגרום היזק לאחרים, או סכנה, צריך לגודרו ולמנוע ההיזק, שנאמר השמר לך ושמור נפשך. ואם לא הסיר והניח המכשולות המביאים לידי סכנה, ביטל מצות עשה, ועובר על לא תשים דמים בביתך. ולכן אין להשאיר חוט חשמל פתוח בחצרו, שמא יגע בו אחר ויתחשמל ח״ו. ולא ישאירו סולם רעוע בתוך הבית, או גדר הנוטה ליפול, וכל כיוצא בזה. [ב״ק טו: רמב״ם פרק י״א מהלכות רוצח הלכה ד׳].

יח יולדת יש לה ליזהר שלא לשכב כאשר התינוק לצידה, מחשש שלא תחנוק אותו. [ערוך השלחן. אוצר דינים לאשה ולבת עמוד תשפג. יביע אומר ח״י בהערות לרב פעלים חלק ג׳ או״ח סימן לו].

יט מי שנפטרה אשתו בקיצור ימים והשאירה לו בנים קטנים, יכול לישא את אחות אשתו כדי שתטפל במסירות בילדיו, ואין לחוש בזה לצוואות רבי יהודה החסיד שהחמיר בזה. [יביע אומר חלק י׳ חיו״ד סימן יב עמוד רכ].

כ אסור לאכול בשר ודגים ביחד משום שקשה לצרעת, ומכל מקום מותר לשני בני אדם המכירים זה את זה לאכול על שלחן אחד, זה בשר וזה דגים, ואין צריך לעשות הפסק והיכר, שאין חוששין שמא יקח אחד מהם מחבירו ויבא לידי סכנה, כמו שגזרו חז״ל בכיוצא בזה: בשני בני אדם שאוכלים על שלחן אחד זה בשר וזה גבינה, משום דבסכנתא האנשים נזהרים יותר. וכן המנהג להתיר. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך ג׳ עמוד שטו]

כא פשט המנהג להתיר לטגן דגים במחבת בשר בת יומא לאחר שטיפת המחבת, ואין חוששין לסכנה שיש בדגים ובשר כאחת, ומנהג ישראל תורה הוא. [איסור והיתר ג׳ עמוד שטז]

כב אסור לצלות דגים ובשר בתנורי אפייה המצויים שלנו, [שהם פחותים מד׳ אמות וסגורים ופתחן מהצד], דחמירא סכנתא מאיסורא. ומכל מקום בדיעבד אם צלו בשר ודגים בתנור אחד, יש להתיר לאוכלם אף אם אין ששים לבטל הטעם. ואם אחד מהם מכוסה, לא שייך בזה ריחא מילתא, ומותר אף לכתחלה. וכן בתנור גדול המחזיק י״ב עשרונים, שיכולים לאפות בו בערך כעשרים ק״ג של בצק בתבנית אחת, מותר אף לכתחלה לצלות בשר ודגים ביחד. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך א׳ עמוד תע, וכרך ג׳ עמוד שיח]

כג מותר לצלות דגים ובשר זה ליד זה על רשת, באופן שהריח והעשן מתפזר באויר, ואינם נוגעים זה בזה. [ילקוט יוסף איסור והיתר כרך ג׳ עמוד שכ]

כד מאפייה שאחד הפועלים צלה בשר בתוך התנור בעת שאפו שם לחמים, מותר לאכול לחמים אלו עם דגים. ואפילו בתנור אפייה חשמלי רגיל הנמצא כיום בבתים, אם אפו פת עם בשר, מותר לאוכלן עם דגים. [איסור והיתר כרך ג׳ עמוד שכא]

כה בשר שנמלח והוכשר וחזר ונמלח עם דגים, אין לחוש לזה לחשש סכנה, דבמליחה ליכא סכנה. [איסור והיתר כרך ג׳ עמ׳ שכא]

כו דג שנפל לתבשיל בשר, אם יש ששים כנגד הדג מותר לאכול את תבשיל הבשר, שגם בתערובת דגים ובשר, מועיל ביטול בששים. וכן פשטה ההוראה. [איסור והיתר ג׳ עמ׳ שכב]

כז חתיכת דג שנפלה לקדרת תבשיל של בשר, ולא היה בבשר והרוטב שבקדרה ששים נגד חתיכת הדג, מותר להוסיף ולהרבות בשר ורוטב בקדרה עד שיהיה שיעור ששים נגד חתיכת הדג. ואין לחוש בזה למה שאמרו אין מבטלין איסור לכתחלה. ואחר שיסלק החתיכה של הדג, ויוסיף על מה שבקדרה בשר ורוטב, ירתיח הכל ביחד, ואז כל הבשר שבקדרה חוזר להיות מותר באכילה, לרבות חתיכות הבשר שנאסרו תחלה כשלא היה ששים, שחוזרין להיתרן כשהוסיף עליהם וביטלן, וחתיכת הדג אסורה. [איסור והיתר עמ׳ שכב]

כח דגים שנתערבו בבשר, וטרם שבדקו לראות אם יש ששים כנגדן או לא, נשפך מהתבשיל, ואי אפשר לעמוד על שיעורו אם היה ששים נגד הדגים או לא, יש לילך בזה לקולא, ולהתיר את התבשיל, דמאחר שאיסור דגים ובשר אינו אלא משום חשש סכנה, יש להקל בכל ספק כזה. [ילקו״י איסור והיתר כרך ג׳ עמוד שכג]

כט אם נפלה שממית לתבשיל, יש להקל ולאכול את התבשיל אם היה ששים כנגדה. [ילקו״י איסור והיתר כרך ג׳ עמוד שכד]

ל מים שבשכונת המת צריך לשופכם, ואין לשתותם מחשש סכנה. וראה להלן בהל׳ אבלות.

לא יש להזהר שלא לשתות מים בעת התקופה מחשש סכנה, דהיינו חצי שעה קודם התקופה, וחצי שעה לאחריה, וכן המנהג בארץ ישראל, ובשאר מקומות. והיה המנהג בירושלים שמכריזים בבתי הכנסת בשבת שלפני התקופה ולהודיע שהתקופה נופלת ביום פלוני שעה פלונית. וראוי להדפיס בלוחות השנה להודיע על כך. וכתבו האחרונים שיש לתת ברזל בתוך המים בשעת התקופה, ואין להחמיר אלא במים, אבל בשאר משקים אין לחוש. [הליכות עולם חלק ז׳ עמוד קפג].

לב השוכר בית מישראל, וקבע בו מזוזות כדת, אסור לו ליטול אותן כשיצא משם, ואם נוטל אותן יש סכנה שיקבור את אשתו ואת בניו חס ושלום, אבל יכול לדרוש דמיהן מן השוכר החדש שבא במקומו. ומי שקבע בביתו מזוזות מהודרות מאד, שדמיהן יקרים, ורוצה להעתיק דירתו לבית אחר, ואינו מוצא מזוזות מהודרות כאלה, כדי שיתן אותן בדירתו החדשה, מותר לו ליטול את המזוזות המהודרות כדי לבדוק את כשרותן, ומיד כשנוטלן יתן במקומן מזוזות כשרות, ואז יטול את המזוזות המהודרות, ויתנם בדירה החדשה, ויברך אקב״ו לקבוע מזוזה. [הליכות עולם חלק ז׳ עמוד קפו].

לג בגמרא ברכות (נה.) אמרו, שמי שנותנים לו לעלות לספר תורה לקרוא, ואינו עולה, מקצרים לו ימיו ושנותיו, אולם תקנת הקדמונים במקומותינו, שלא לקרוא בשם העולה לספר תורה, כדי שלא יהיה בכלל האמור, אלא השמש או הגבאי באים אל היחיד ומזמינים אותו לעלות לספר תורה, ואם אין ברצונו לעלות, מפני איזו סיבה, אומר לשמש או לגבאי לקרוא לאחר, ובזה אין חשש להנ״ל. [הליכות עולם חלק ז׳ עמוד קצד].

לד מאכל, כגון ככר לחם, שאכל ממנו עכבר או חתול, האוכל אותו בא לידי שכחה, ולכן יקלף ויחתוך מקום נשיכתם, וישליכהו, ושאר המאכל מותר. ויש שנמנעים לאכול המאכל (הככר) ההוא כולו, ובמקום צורך יש לסמוך על המתירים. ומי שאינו נזהר מלאכול דבר שאכל ממנו עכבר או חתול, ומשאר דברים המשכחים את הלימוד, אף על פי שאינו עובר משום השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים וכו׳. מכל מקום אין ראוי לעשות כן. [הליכות עולם חלק ז׳ עמוד ריז].

לה מי שיש לו בביתו תנור וכיריים מחוברים לקרקע, לא יתוץ אותם כדי להשתמש במקומם. וכן לא יסתום חלון או פתח לגמרי, אלא יניח בהם חור כל שהוא, ולא תאונה אליו רעה. [חופה וקידושין (שובע שמחות חלק א). הלכות חנוכת הבית].

לו יש מקפידים שלא ישא אדם אשה ששמה כשם אמו, וגם לא ישא אשה ששם אביה כשמו, ואם רואה שהזיווג מתאים מבחינת מדות טובות ויראת שמים, ושאר עניני הבית שיוקם בסיועו של חמיו לעתיד, יוסיף החתן שם על שמו, כגון אם שמו ראובן, ושם חמיו ראובן, יקרא שמו חיים ראובן, או רפאל ראובן, וכיוצא בזה, ויוחזק בשמו החדש שלשים יום, ואז יוכל לישאנה. וכן אם שם הכלה כשם חמותה, תוסיף הכלה שם על שמה, כגון ששמה שרה, ושם חמותה שרה, תוסיף שם, ויקרא שמה רות שרה, או לאה שרה, וכדומה, ויקבל ברכת גדולי הדור לנישואיו, ואז אין כל חשש בזיווג זה. [הליכות עולם חלק ז׳ עמוד רכא].

לז הנושא אשה שהיא קרובתו, כגון בת אחיו ובת אחותו, כדאי שיתייעץ עם רופאים מומחים ועם תלמידי חכמים מובהקים, אם אין חשש שהולדות שלהם יהיו בעלי מומים. [ילקוט יוסף על הלכות כיבוד אב ואם פרק ט׳, הליכות עולם חלק ז׳ עמוד רכב].

לח בענין נישואי בת כהן לישראל, יש שלשה סוגים בדבר, אם החתן תלמיד חכם ותורתו אומנותו, שבח הוא לאהרן שידבק בזרעו, וזוכה לעושר וכבוד. ואם הוא בינוני, שאיננו תלמיד חכם, אבל שומר תורה ומצות וקובע עתים לתורה, רשאי לישא בת כהן. אבל אם הוא עם הארץ שאין בו לא תורה ולא מצות, גנאי הוא לאהרן שזה ידבק בזרעו, וסכנה נשקפת לזוג אם ישא בת כהן. ועל זה אמרו (בפסחים מט.) או קוברה או קוברתו, בקיצור ימים. ולענין נישואי בת ישראל לכהן, אין להקפיד בדבר. [הליכות עולם חלק ז׳ עמוד רלט].

לט אשה שנישאת ומת בעלה, וחזרה ונישאת ומת בעלה השני, הרי זו אשה קטלנית, שהוחזקה להיות אנשיה מתים. הילכך לא תנשא לשלישי. ואם נישאת לא תצא, ואפילו רק נתקדשה מותר לה להנשא. ואם יש לה בנים מבעלה האחד, אינו מצטרף לשני להחזיקה בקטלנית. וכל שכן אם יש לה בנים גם מבעלה השני, שאינה נחשבת לקטלנית. [הליכות עולם חלק ז׳ עמוד רמו].

מ נכון להזהר שלא יכבה הנר בפיו, אפילו עומד מרחוק, וברוח שפתיו מכבהו. וטוב שהנשים שמכבות הנר בפיהן בערב שבת, שימנעו מזה. [הליכות עולם חלק ז׳ עמוד רמח].

מא איתא בגמרא ברכות (נד:) אמר רב יהודה, שלשה צריכים שימור, חולה חתן וכלה. במתניתא תנא חולה חיה חתן וכלה. ויש אומרים אף האבל. ויש אומרים אף תלמידי חכמים בלילה. (וכן הובא במגן אברהם סימן רלט סק״ז). ולפי המבואר בשבת (קכט.) שהיולדת כל שלשים יום דינה כחולה שאין בו סכנה, נראה שצריכה שמירה כל שלשים יום. ונכון להזהר בכל זה. [עיין בשו״ת חיי הלוי (ח״א סי׳ עב אות יא). ובהליכות עולם חלק ז׳ עמוד רמט].

סימן קיז – שלא לעשות סחורה מדבר אסור

א כל דבר שאסור מן התורה אף על פי שמותר בהנאה אם הוא דבר המיוחד למאכל, אסור לעשות בו סחורה.

ב מותר להסתחר בקנייה ומכירה של דגי נוי טמאים, או בקוף קטן לשעשוע וכל כיו״ב, שמאחר ואינם עומדים לאכול ועשויים לנוי ושעשוע אין בזה איסור סחורה בדברים הטמאים. וכן הדין שמותר להסתחר בעופות קטנים המצפצפים, כמו תוכים, אף שהם אסורים באכילה. [בב״י סי׳ קיז כתב בעופות המגדלים אותם בבית לנוי, אין בהם איסור סחורה בדברים הטמאים. וכ״כ הפר״ח, והמהריק״ש, והברכי יוסף. וכתב בשו״ת יכין ובועז ח״ב סי׳ כה שלכן מותר לגדל קופים].

ג גביר גדול שיש לו בחוץ לארץ בית מלון, באיזור שכל תושביו גויים, ועשה חוזה עם חברת מלונות של גויים ״הילטון״, ובחוזה נאמר במפורש כי אין שום זכות ליהודי בעל המלון להתערב בניהול המלון כלל, בין בקניות בין במכירות, בין במטבחים בין בחדרי המלון, אלא החברה בלבד תנהל את המלון באופן בלעדי, ובעל המלון יקבל אחוז נכבד מכל הרווחים. ובהיות שכל המאכלים והמשקים שבמלון אינם כשרים, והאורחים הגויים שמתארחים במלון, מאכילים אותם נבלות וטרפות ודברים טמאים שאסורים מן התורה, חושש הגביר הנ״ל לאיסור עשיית סחורה בדברים האסורים מן התורה. העיקר לדינא להקל בדבר, שכל שאינו שותף בעסק עצמו, באופן שיש לחוש פן ישלח ידו ויאכל מהדברים האסורים, אין לאסור בזה משום סחורה בדברים האסורים מן התורה. וכאן הרי מפורש בחוזה שאין לבעל המלון להתערב בכל מה שנעשה שם. הילכך אין כאן בית מיחוש ומשרא שרי. [יביע אומר ח״ח חיו״ד סי׳ יג. ושם אות א׳ וב׳ כתב לבאר מחלוקת הפוסקים אם איסור סחורה בדברים האסורים, הוא מה״ת, או רק מדרבנן שמא יאכל מהמאכלים האסורים. ושם אות ד׳ האם אסור לעשות סחורה בספק איסור תורה. ושם אות ו׳ כמה דוגמאות שהתורה אסרה משום גזרה פן יכשל באיסור חמור יותר. וראה בילקוט יוסף איסור והיתר כרך ג׳ במבוא להלכות בשר בחלב].